

100 let časopisu České a Slovenské dermatologické společnosti

Ani jsme si skoro nevšimli – náš společný časopis, tedy České a Slovenské dermatologické společnosti vychází už stým rokem. Máme ulehčenou práci, protože před patnácti lety velmi pěkný přehled zpracoval pan profesor Vosmík. Lze z něj čerpat a přitom i aktualizovat.

Čeští a následně i slovenští dermatologové se mohou v historii svého oboru právem pyšnit jedním z nejstarších odborných lékařských časopisů vydávaných po ustavení Československé republiky v roce 1918, a to původním časopisem Česká dermatologie. Tento název byl od 2. čísla XXII. ročníku v roce 1946 přejmenován na Československou dermatologii a od r. 1993 až dosud nese název Česko-slovenská dermatologie. Reflektuje známou tehdejší parlamentní pomlčkovou válku a velmi decentně se jí inspiroval. Je třeba říct, že na rozdíl od obou republik nedošlo k rozdělení časopisu, ale pomlčka nás v dermatovenerologii už 26 let spojuje.

První číslo České dermatologie vyšlo již v říjnu 1919, i když na titulní stránce úvodního ročníku je uváděn také rok 1920. Časopis totiž nevycházel podle kalendářního roku, ale podle roku školního. Takto byl vydáván do konce roku 1927 a od roku 1928 počínaje IX. ročníkem pak už podle kalendářního roku. První ročník obsahoval deset čísel a desetkrát ročně vycházel až do konce

roku 1953, s výjimkou července a srpna. Od roku 1953 se zvětšil jeho stránkový rozsah i formát a časopis byl vydáván pouze šestkrát ročně. Přesto však v roce 1959 vyšel teprve jeho XXXIV. ročník, když správně měl vyjít ročník třicátý devátý. Malé nepravidelnosti ve vycházení se objevily již ve třicátých letech minulého století, kdy 14. ročník vyšel správně v roce 1933, ale 15. ročník až v roce 1935. Bylo to snad proto, že v roce 1934 byl pořádán III. sjezd slovanských dermatologů. Pak se zřejmě začíná uplatňovat tíživá situace v době okupace. Po roce 1938, kdy vychází XVIII. ročník, nastalo přerušení a ročník XIX. byl ukončen až v roce 1940 a další ročník až v roce 1942. Vydávání následujícího XXI. ročníku se protáhlo od roku 1943 až do roku 1946 a ještě následující ročník vycházel nepravidelně. Od té doby, až na některé malé nepravidelnosti, vychází časopis Česko-slovenská dermatologie pravidelně až do současnosti.

V prvním čísle, ani v dalších číslech nově založeného časopisu Česká dermatologie, se nedozvídáme nic o účelu, cílech a záměrech jeho vydání. Pouze na první stránce úvodního čísla je uvedena dedikace „Připsáno Nestoru české dermatologie prof. V. Janovskému“. Profesor V. Janovský (obr. 1) byl zřejmě duchovním otcem časopisu, jak vyplývá z nekrologu k jeho úmrtí z pera

Obr. 1. Dvorní rada prof. Vítězslav Janovský (2. 7. 1847 – 19. 3. 1925)

Obr. 2. Prof. František Šamberger (12. 2. 1871 – 9. 12. 1944)

profesora Šambergera: „Janovský pracemi svými vzbudil tolik zájmu ve čtenářské obci naší o vědní obor náš, že jsme se mohli odvážit brzo po jeho odchodu z kliniky vydávati pro lékaře naše samostatný odborný časopis dermatologický“. Za zakladatele časopisu je však považován, jak je uváděno na titulní straně všech čísel až do roku 1952, profesor F. Šamberger, přednosta Dermatologické kliniky pražské (obr. 2 a 3). Zpočátku řídil vydávání časopisu vedle prof. Šambergera i doc. A. Tryb, v té době také člen pražské dermatologické kliniky. Vedoucím redaktorem však nebyl dlouho, protože odcestoval za našimi legiemi na Sibiř, a za jeho nepřítomnosti vykonával funkci zodpovědného redaktora od 2. čísla I. ročníku dr. L. Švestka. V redakční radě jsou jako spolupracovníci uvedeni „prof. Bukovský (Praha), assist. Gawalowski (Praha), dr. Hübschmann (Praha), prof. Janovský (Praha), doc. Odstrčil (Olomouc), prof. Ostrčil (Brno), prof. Pečírka (Praha), primář Reinsberg (Brno), primář Schwank (Praha Vinohrady), assist. Švestka (Praha) a referentský sbor dermatologické kliniky pražské“. Od 1. čísla II. ročníku převzal funkci vedoucího redaktora asistent pražské kožní kliniky dr. Karel Hübschmann.

S ukončením I. ročníku České dermatologie děkuje prof. Šamberger všem, kteří časopisu jakkoli pomáhali. Postavení časopisu hodnotí následovně: „Zachytila se tedy Česká Dermatologie již v prvním svém ročníku ve světě. Tomu jsme chtěli. A vynasnažíme se pracovat v tomto směru dále co nejúsilněji“. Především ale děkuje České grafické Unii v Praze, „neboť ona přinesla vedle práce i obět finanční velmi značnou na oltář české vědy lékařské“. Ta časopis vydávala od jeho založení až do XXI. ročníku, který vyšel v dubnu 1946. Od následujícího ročníku byl časopis vydáván nákladem Československé dermatovenerologické společnosti v Praze, od XXVI. ročníku vydávalo časopis Zdravotnické nakladatelství a od XXVIII. ročníku do konce roku 1991 Avicenum, Státní zdravotnické nakladatelství v Praze. Následující rok 1992 vydávala časopis Československá lékařská společnost J. Ev. Purkyně. Od 68. ročníku, tedy od roku 1993, vydává po rozdělení Československé republiky časopis až dosud Česká lékařská společnost J. Ev. Purkyně v Praze, v posledním desetiletí za podpory společnosti CN Brown a Dermatologického univerzitního nadačního fondu. Posledních 26 let vychází časopis v novém velkém formátu a začaly se zprvu opatrně, ale později už standardně objevovat i barevné obrázky. Nejdříve byly na samostatných křídových listech, postupně pak byly zařazovány do textu článků. V roce 1994 byl změněn i vzhled obálky, který byl nejprve hnědého odstínu, ale již prakticky 10 let nese moderní layout.

Zachování jednotného česko-slovenského časopisu je prospěšné nejen pro odborné společnosti obou nově vzniklých států, ale především pro zachování a další kultivování odborné úrovně českých i slovenských dermatovenerologů.

Každý je nahraditelný, takže se měnili i vedoucí redaktori časopisu. Nejzasloužilejším byl jistě prof. MUDr. Karel Hübschmann, který se v této funkci o ča-

sopis staral až do roku 1960. Od roku 1961 do roku 1970 vedl časopis prof. MUDr. Jan Obrtel, přednosta I. dermatovenerologické kliniky 1. LF UK (tehdy FVL UK) v Praze. Po něm převzal v roce 1971 funkci vedoucího redaktora prof. MUDr. Zdeněk Štáva, DrSc., taktéž přednosta stejné kliniky, a vykonával ji až do r. 1991. Od následujícího roku, ve kterém vycházel již 67. ročník, zastával až do konce 78. ročníku v roce 2003 tuto funkci prof. MUDr. František Vosmík, DrSc. Aby byla tradice zachována, i on byl přednostou 2. a později s 1. dermatovenerologickou klinikou sloučené Dermatovenerologické kliniky 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Jeho nástupcem se stal v roce 2004, od 79. ročníku až dosud, prof. MUDr. Jiří Štork, CSc., také přednosta nově vytvořené Dermatovenerologické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze. Od roku 2005 do roku 2009 byla přechodně druhou vedoucí redaktorkou prof. MUDr. Jana Hercogová, CSc.

Budeme-li chtít hodnotit úroveň časopisu, musíme vzít v úvahu, že v jeho začátcích existovala jen jedna dermatovenerologická klinika v Praze a že jistě nebylo snadné získat dostatek odborných prací. Toto období je proto poznamenáno určitým monopolním postavením vedoucího redaktora jak ve výběru článků, tak v celém duchu časopisu. Mohly vycházet články dlouhé, byly publikovány referáty z cizích časopisů i podrobné referáty z odborných schůzí. Teprve po roce 1923, kdy již vznikly kožní kliniky v Brně a v Bratislavě, se začínají v časopise objevovat i práce mimopražských autorů. Časopis tak byl svým obsahem dost rozmanitý, uveřejňoval recenze našich i zahraničních nových knih a objektivně informoval čtenáře o dění v oboru. Vedoucí redaktor měl i vyšší cíle a snažil se s časopisem proniknout

Obr. 3. Busta prof. Františka Šambergera v Koutě na Šumavě

na zahraniční fóra a bylo jistě zásluhou jeho osobních kontaktů, že navázal úzkou spolupráci s časopisem *Acta dermatovenerologica*.

V dalším období se do práce na vydávání časopisu zapojuje vedle vedoucího redaktora i redakční rada, složená obvykle z předních odborných a vědeckých pracovníků dermatovenerologických klinik a významných pracovišť v celé republice. V roce 1993, kdy časopis začal vycházet pod názvem *Česko-slovenská dermatologie*, pracoval v redakční radě prof. J. Buchvald (Bratislava) jako zástupce vedoucího redaktora a členové doc. T. Danilla (Bratislava), doc. P. Hlavatý (Bratislava), prof. P. Hybášek (Olomouc), prof. B. Konrád (Ostrava), doc. D. Jarčušková (Košice), prof. L. Malina (Praha), doc. M. Nožičková (Hradec Králové), doc. J. Pěč (Martin), MUDr. J. Štork (Praha), doc. V. Resl (Plzeň), prof. Z. Vlašín (Brno), prof. J. Záhejský (Brno) a prof. F. Záruba (Praha). Odchodem některých členů se redakční rada postupně obměňovala, místo doc. Hlavatého je novým členem doc. V. Hegyi (Bratislava), místo prof. Konráda prof. V. Semrádová (Brno) a místo prof. Hybášky prof. P. Arenberger (Praha). Ten má také významný podíl na ekonomické stabilitě časopisu ve stávajícím pro odborné časopisy nelehkém období.

Práce začaly být recenzovány nejméně dvěma zkušenými posuzovateli a byly definitivně přijímány až po přihlídnutí k posudkům a závěrečné úpravě textu. Zaměření časopisu je velmi široké, uveřejňuje rukopisy jak z vlastního oboru, tak i z oborů hraničních. Jsou publikovány práce klinické i experimentální, sdělení s terapeutickým zaměřením, kazuistiky, historické rukopisy, práce souborné a v posledních letech i repetitoria s kvízovým obsahem. V časopisu je možné publikovat až třetinu textů v angličtině s českým souhrnem. Jsou uveřejňovány i zprávy ze zahraničních pobytů členů společnosti i nejnovější informace z právě proběhlých kongresů. Dění v odborné společnosti se v časopisu odráží jak zprávami osobními, tak i aktuálními reakcemi na vzniklé problémy. Pravidelně je dokumentována

i bohatá, náročná a pro obor velmi prospěšná činnost výboru odborné společnosti uveřejňováním zápisů ze schůzí. Z obsahové pestrosti časopisu vysvítá široký rozsah naší odbornosti, její četné kontakty s mnoha sousedními obory, od kterých můžeme mnohé získat, ale které se i průběžně snaží náš obor i o mnohé ochudit. Je třeba říct, že ale výsledná bilance této spolupráce je díky obezřetnosti a promyšleným krokům pro dermatovenerologii pozitivní.

Přestože je stále větší poptávka po publikacích vzhledem k nadbytku dermatovenerologických časopisů v České i Slovenské republice, i tlak na publikování kvalitních prací v mezinárodních časopisech hodnocených v žebříčcích jednotlivých oborů v prvním a druhém kvartilu, zaujímá náš časopis jedno z předních míst mezi odbornými časopisy u nás. To je umožněno i péčí ČDS ČLS JEP, z. s., která koordinuje finanční podporu časopisu, a snaží se, aby jeho obsah i nadále odpovídal potřebám a vzdělávání českých i slovenských dermatovenerologů.

Přejme si proto, aby si náš stoletý jubilant dnešní úroveň udržel i v budoucnu a s postupujícím vědeckým pokrokem ji dále zvyšoval.

*prof. MUDr. Petr Arenberger, DrSc., MBA, FCMA
předseda ČDS ČLS JEP, z. s.*

*prof. MUDr. Jiří Štork, CSc.
vedoucí redaktor*

Literatura

VOSMÍK, F. K historii časopisu *Česko-slovenská dermatologie*. *Čes-Slov. Derm*, 2004, 79, č. 2, s. 51–52.

Obrázky

Obr. 1 a 2 Copyright 1. LF UK, 2019

Obr. 3 YJM – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=37563016>